



Lietuvos Politinių Kalinių ir Tremtinių Sąjungos Leidinys

Rugsėjo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 16(73)

1992 m. rugpjūtis

Rugsėjūčio 15 d. Kauno savivaldybės rūmuose įvyko neeilinė Sąjungos skyrių pirminkai, tarybos ir valdybos narių konferencija. Aptartas vienas klausimas: kaip mūsų Sąjunga dalyvaus Lietuvos Seimo rinkimuose?

Nutarta nekonfrontuoti su Sajūdžio koalicija, tačiau i Seimo rinkimus eiti savarankiskai, t.y. kelti savo kandidatus. Jeigu prie mūsų norėtų prisijungti mažesnės organizacijos, būtų sudaryta su Jomis Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos koalicija. Tokios organizacijos galėtų būti: Krikščionių demokratų ir Tautininkų partijos, Politinių kalinių ir Darbininkų sąjungos bei kitos dešiniosios jėgos.

Spausdiname B.Gajausko pasiakymo santrauką.

Lietuvių reikia jėgos, kuri galėtų realiai valdyti kraštą. Buvo Sajūdis, bet dabar jis susilpnėjo. Ypač rajonuose. Kairosios jėgos ten ima višč. O mūsų Sąjunga sustiprėjo. Turime daug narių, išplėtota struktūra visoje Lietuvoje. Daugelio rajonų skyriai dirba labai gerai, visur yra mūsų žmonių. Manau, kad dirbtai Lietuvos labui esame pakankamai stiprus. Ir

Ką ir kaip rinksime į Seimą

tas savo jėgas vertėtų kuo plačiau išbandyti dalyvaujant Seimo rinkimuose. Juolab kad LDDP, buvę komunitai, taip pat atskiru kandidatų sarašu dalyvaus rinkimuose.

Nors LDDP turi narių mažiau, bet jos stiprybė kita. Ji visur yra išlaikiusi savo struktūrą, yra materialiai turtinga. Neteisėtai prisiplėsta turtą dar beveik visą tebeturi.

O mes esame stiprūs tik savo idėjomis, savo patriotiškumu ir patirtimi, skaičiumi ir organizuotumu. Bet neturime lėšų, neturime pinigų. Ilgai buvome lageriuose, tremtyje. Grįžę ilgai neturėjome lygių teisių, bet nepraradome tikėjimo. Manau, jog galime laimėti, galime dar Lietuvai padėti.

Sajūdis nori jungti į koaliciją kuo daugiau partijų ir organizacijų. Ir aš už tai, kad būtų vienas frontas: sakymin, dešiniųjų prieš kairiuosius. Bet praktiškai šiandien tai neįmanoma. Žinome, kad Krikščionių demokratų partija, Tautininkų partija norėtų brolitiruoti atskiru sarašu.

Geriausiai būtų eiti kartu. Bet mums nederėtu tenkintis tik rankos

pakėlimu, balsuoti už tokius kandidatus, kurį nežinome. Sajūdžio koalicijoje mūsų kandidatams pasiūlytos tik trys vietas. O mūsų siulomų žmonių sarašas gana ilgas. Taigi ar atiduosime savo balsus, ar patys kelsime savo kandidatus? Mes esame labiausiai atsakingi už tautos likimą, nes nuo 1940-ųjų kovo įmigracijos iki šių dienų žmonių išsiųstymo iš Lietuvos į kitus šalių žmones.

Tarp Vilniaus Sajūdžio kandidatų nepateko mūsų nė vieno, taip pat ir Kaune. Na, jeigu liks apygardai, gausime šiek tiek vietų. Labai svarbu iš kokių tekėti apygardos. Jeigu gausime apygardą, kurioje gyvena dauguma rusų ar lenkų, išskū - balsus daug nesitikime. Tad galvokime, ką darysime. Ar mes imamės atsakomybės, ar ją atiduodame kitiems?

Rime tvirtai apsispresti. Jeigu rinkimuose pateiktumė atskirą savo kandidatų sarašą ir prie mūsų prisijungtų minėtosios dešiniosios partijos ir organizacijos, galbūt būtų naudinga sudaryti koaliciją. Nemanau, kad dėl to kiltų konfrontacija su Sajūdžiu ar kuria nors dešiniaja partija. Visos dešiniosios jėgos turėtų derinti savo veiksmus, tarsi, kokius kels kandidatus. Tarp Vilniaus Sajūdžio kandidatų nepateko mūsų nė vieno, taip pat ir Kaune. Na, jeigu liks apygardai, gausime šiek tiek vietų. Labai svarbu iš kokių tekėti apygardos. Jeigu gausime apygardą, kurioje gyvena dauguma rusų ar lenkų, išskū - balsus daug nesitikime. Tad galvokime, ką darysime. Ar mes imamės atsakomybės, ar ją atiduodame kitiems?

Rugsėjo 5 d. įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos išplėstinė konferencija tolimesniu Seimo rinkimų klausimais.

Norintys aukoti rinkimų į Seimą kampanija lėšas gali pervesti į LPKTS sask. 1700333, Lietuvos Banko Kauno skyrių, nurodant, kad pinigai aukojami rinkimams.

Kodel B.Gajauskas nušalintas?

Kaip ir ką dirba Lietuvos saugumas - ne viena dominantis klausimas. Rugsėjūčio 15 d. Sąjungos konferencijoje jis iškilo ir rajonto skyrių pirminkams. B.Gajauską klausė, kodėl jis naujasis Ministras Pirmmininkas atleido iš šios tarnybos vadovo pareigų. Spausdiname Lietuvos Nacionalinio saugumo tarnybos kūrimo vyriausybės komisijos buvusio nario Vytauto Stašaičio komentara.

B.Gajauskui vadovaujant buvo išspręsti pagrindiniai Saugumo tarnybos kūrimo klausimai. Per du mėnesius jis atleido kelolioka buvusių KGB darbuotojų, kurie Z.Vaišvilas ir V.Zedelis buvo įdarbinti kaip labai geri specialistai, ir keletą buvusių sovietinės žvalgybos darbuotojų. Atleido todel, kad darbuotojai rinko medžiagą apie mūsų žmones, o ne apie tai, ka dabar KGB veikia, kuo domisi užsienio saugumiečiai.

Kadangi tiesiogiai B.Gajausko atleisti negalėjo, pakeitė šios tarnybos vadovinimą. Kad Lietuvos saugumo reikalai nežlugtu, protestuoti galbūt ir nereikia. Juk vietoj B.Gajausko paskirtas taip pat buvęs politinis kalinius - Petras Plumpa. Visuose rajonuose yra šios tarnybos žmonių, kuriai mes pasitikiame.

Parangė Vanda PODERYTĘ



Versmė Ariogaloje

Subangavo, susilubavo Ariogalos miestelis. Rugsėjūčio 8 d. čia suskrido buvę Sibiro, Uralo, Vorkutos ir kitų tremties vietų politinių kalinių, tremtinių, laisvės kovotojų. Daug išgyvenę, neretai suluošinti, tačiau žvalus, šventiškai nusitekė. Rinkosi jie prie bažnyčios, registravosi, įnekučiavosi, ieškojo vienų kitų. O susitikę glėbesčiavosi, svelkinosi su džiaugsmo ašaromis akysė. Kiti ir neatpažino vienų kitų - tiek laiko prabėgo.

Dvynlikta val. prasidėjo šv. Mišios už Lietuvą, už žuvusius brolius. Jas aukojo monsinj. kun. A.Svarinskas ir vėtojas klebonas Kazlauskas. "Ariogala - Lietuvos centras, jos herbas - du sukržiuoti kalavijai. Cia rinkavosi Lietuvos kunigaikščiai telktis bendrai koval su priėju. Todėl ir mes susirinkome Ariogaloje", - taip pradėjo pamoksą kun. Kazlauskas.

Paskui išskildinga eisena su vėliavomis patraukė į kapines. Cia, slėnyje, perlaikota 43 partizanų palaiakai. Jiems degė žvakės, jiems gėlės. Ant kalno naujai pastatyta akméninė mūrinė koplyčia partizanų atminimui. Ir čia - žvakės ir gėlės. Zuvusiujių pavardės jamžintos tautos-atminyje - jos išrašytos koplyčios stenose. O ji pastatyta nuostabaus grožio kampelyje, tarp žalių kalvų ir Dubysos slėnių. Sių vietą laikys ne vienas, nulenkdamas galvą krituems už Lietuvos laisvę.

Stadione, paminkles slėnyje, įvyko iškilmingas minėjimas. Renginiui vadovavo Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Raseinių skyrius pirminkinas A. Vizbaras. Dainavo tremtinių, vaiku ir moksleivių chorai, Jurbarko tremtinių choras "Vermė". Kalbėti norinčių buvo daug. Rezistentai kėlė gyvybiškai svarbius klausimus - apie parlamento susiskaldymą, priimamą ištakymą netobuluma, žemės privatizavimo klaidas, buvusių bolševikinių struktūrų brovėmis į valdžią, apie Seimo rinkimus ir t.t.

Visais šiais klausimais priimtos atitinkamos rezoliucijos.

Vyriausybės atstovas, ministras be portfelio St. Kropas pažadėjo tremtinių ir politinių kalinių keliaus problemas pateikti vyriausybei.

Aukščiausiosios Tarybos atstovas L. Simutis ragino visus rinktis ruoštis rinkimų kovai.

B.Gajauskas pabrėžė, kad, valydamas valstybės aparatą nuo senojo okupacijos elemento, sutiko danguo aukštų pareigūnų pasipriešinimą.

Gerb. monsinj. A.Svarinskas raišino visus neužmiršti, nes priešai dar pavojingi. Jie stengiasi sužlugdyti reformą, laimėti rinkimus į Seimą. Komunistai moka gerai maskuotis. Kvietė visus būti vleningiemis ir į Seimą rinkti tik sažiningus žmones. Netingėkime ateiti į rinkimus.

Iškilimų pabaigoje - gegužinė. Ilgai netilo tremtinių dainos Maironio apdažinuotose Dubysos slėniuose. "Kaip versmė pro senas šaknis skrobliu..."

Jonas KIRLYS

Lietuvos politinių kalinių, partizanų, tremtinių, ių remėjų sueigos, įvykusios 1992 08 08 Ariogaloje,

REZOLIUCIJOS

Dėl rinkimų į Lietuvos Seimą ir dėl naujos Konstitucijos

Protestuojame prieš prokomunistinių Aukščiausiosios Tarybos deputatų pastangas rinkimų į Seimą diena rengti referendumą dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos.

Naujoji Konstitucija turi užtikrinti Nepriklausomos Lietuvos valstybės testinumą, jos pagrindu turi būti 1938 m. Konstitucija. Tik naujai išrinktas Seimas ją gali tinkamai parengti ir priimti.

Politinių kalinių ir tremtinių yra už koaliciją su kitomis nekomunistuojančiomis partijomis ir judėjimais Seimo rinkimuose. Bet kurios organizacijos, judėjimai ar partijos skirta komisija turi turėti teisę patikrinti į Seimo deputatus siulomų kandidatų anketinius duomenis.

Pakartotinai reikalaujame, kad Aukščiausiosios Taryba priimtu desovietizacijos įstatymą.

Siulome Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos tarybai iki rinkimų sušaukti visos Lietuvos politinių kalinių, tremtinių, partizanų, rysininkų ir ių remėjų suvažiavimą rinkimų klausimais.

Dėl privatizacijos ir žemės reformos

Respublikos vykdomoji valdžia turi bėsalygiškai vykdyti Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos įstatymą "Dėl plėtojant nuosavybės teisių išlikus nekilnojamai turta, atramatymo tvarkos ir saugų". Reikalaujame panalkinti visus Vyriausybės nutarimus, prieštaraujančius šiam įstatymui.

Agrarinų tarnybų konsultantai privalo užtikrinti žemės akirystumo viešumą, įtraukiant į komisijas suinteresuotų partijų ir judėjimų atstovus, taip pat privalo artimiausiu metu permatuoti pasidurtus žemės plotus. Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos skyriai turi turėti pirmumato teisę, užsieničių padovanotą žemės ūkio techniką.

(Nukelta į 2 ps.)



1992 m. rugpjūtis

TREMTINYS

2



REZOLIUCIJOS

(Arkelia iš 1 psl.)

Dėl kultūros ir švietimo darbo

Lietuvoje daug kultūros namų, bibliotekų, jų išlaikymui išleidžiamos daug leščiai kultūros darbas neigėja.

Siūlome, tvarkant kultūros įstaigų darbą, jų tinklą peržiūrėti.

Nerimą kelia padėtis mokyklose. Jau ketveri metai tik popieriuje jos tėra tautinės. Tačiau ir dabar mokyklos, klasėms vadovaujant sovietmečio pedagogai, buvę TSKP-LKP aktyvistai. Reikalaudame pakelsti tokius vadovus, neatmiant galimybės jems dirbtį ellinio pedagogo darbą.

Dėl Rusijos kariuomenės išvedimo

Pakartotinai reikalaudame iki 1992 metų pabaigos iš Lietuvos bėslygiukalnės buvusių SSRS, dabar Rusijos jurisdikcijai priklausantį kariuomenę ir atlyginti jos Lietuvai padarytą ir tebedaromą žalą.

Dėl senaties termino netaikymo

Reikalaudame, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priimtu įstatymą dėl senaties termino netaikymo nusikalsteliams, po 1990 03 11 kovojuisems prieš Lietuvos Nepriklausomybę ar savo darbu kenkusiems ją įtvirtinant.

Dėl politinių, kalinių ir tremtinų padėties

Politiniai kaliniai ir tremtiniai yra už Lietuvą be privilegijų.

Siūlome Nepriklausomybės kovo pradusius sveikatai vadinti Nepriklausomybės kovų invalidais.

Kasmet, rugpjūčio antrajį šeštadienį, Ariogaloje rengti politinių kalinių, tremtinų, partizanų, jų ūmėjų sueiga, ateityje ją vadinti Lietuvos Nepriklausomybės dalyvių sueiga.

Reiškdamas nepasitenkinimą dėl mūsų Sąjungos prezidento Ballo Gausko nusalinimo iš Lietuvos nacionalinio saugumo tarnybos vadovo pareigų. Šios tarnybos vadovas turi būti skiramas ir atleidžiamas tik Politinių kalinių ir tremtinų sąjungai pritarant.

Ariogala, 1992 08 08

MUMS RAŠO

Žemė - savininkams ar "nepaprasteliams" žmonėms?

Radviliškio raj. Rūkaičių km. vykdant kolektivizaciją, mūsų žemė buvo "suvalstybinta", atėmė paskutinį arkį, vėliau melioruotojai galutinai sunaikino pastatus ir sodybą. Atkūrus nepriklausomybę, tiksliomės atgaudi tai, kas prarasta. Deja. Grupė buvusių Aukštakalnų kolūkio viršininkų atrimatojo jėmu patikusias valdas ir, kiek paderinė su aukštines valdžias, patycomis tapo svetimų žemų ūkininkais. I jų valdas pateko ir mūsų žemė. Aukštakalnų Agrarinės tarnybos pirmininkas paaškino, jog žemės mes nebegausime, nes ji atiduota pagal valstybių úkio įstatymą. Vėliau kreipėmės į rajono valdybą.

Ten dar pridūrė, jog pagal šį įstatymą paėmė žemę žmonės yra nepaprasti ir jų liešti negalima.

Mes protestuojame prieš tokius įstatymus ir reikalaudame gražinti tą žemę, kuria dirbo mūsų tėvai.

Atgaunant prarastą turta, nedera taikyti lengvatų buvusiems viršininkams.

Buvę Radviliškio raj. Rūkaičių km. gyventojai: J. Masandukas, R. Masandukas, O. Remeikiene, buv. Mordovijos lagerio politinė kalinė, K. Šimkūnienė, buv. Taišeto lagerio politinė kalinė.

Augustiną Povilaitį prisimenant

Liepos 12 d. Kaune, Perkūno alėjoje, prie 55 namo, atidengta memorialinė lenta Augustinui Povilaičiui atminimui. 1922 m. jis pradėjo tarnauti Lietuvos Saugumo departamente rastininku, o nuo 1934 m. iki 1940 m. birželio 15 d. buvo jo direktoriu.

A. Povilaitis gimė 1900 m. vasario mén. 5 d. Jurbarko valsč., Pašvenčio kaimie, gausioje ūkininko šeimoje (augo 11 brolių ir seserų). 1933 m. eksternu baigė gimnaziją, mokėsi Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakultete ekonomikos skyriuje.

Gal nėkas kitas Lietuvoje neturėjo tiek žinių apie Sovietų Rusijos santvarą, jos vaidus ir užsienio politiką, apie visa tai, kas dejos už geležinės uždangos nuo pat Spalio revoli-

liucijos, kiek A. Povilaitis.

Lietuvai lemtią 1940 m. birželio mén. 15 d. naktį A. Merkio vadovaujama Lietuvos Respublikos vyriausybė, paklususi Tarybų Sąjungos ultimatumui, išakė jį areštuoči, o netrukus, netraukiai Maskvos spaudo, per davę į čekistų nagus. Sie, apie metus patarde, Augustiną Povilaitį nuteisė sušaudyti, pasak sovietinės enciklopedijos, "už aktyvią kovą su revoliucioniu judėjimu ir LKP persekiomą Lietuvą, už Sov. Sąjungos šnipinėjimą užsienio valstybių naudai, už provokaciją ruošimą, tarybinių karių žudymą". Nuosprendis įvykditas Maskvoje 1941 m. liepos 12 d. Palaidojimo vieta nežinoma.

Jubzas GRUŠYS

SVARSTOME ŽEMĖS REFORMĄ

Visi kalbame apie žemę

Ypač tie, kurie per prievertą jos neteko. Kuo toliau, tuo painesné įstatymu, nutarimų ir nuolatinio įstatymo išleidimo ir paskelbimo datų.

Pav. įstatymas Nr. 1-2565, išleistas 1992 05 07, paskelbtas "Lietuvos žadė" 1992 07 19. Tuo pat klausimu pojstatyminis nutarimas Nr. 536 paskelbtas dar vėliau. Pastarasis pateko į spaudą savotiškai apdorotas.

"Valstybių laikraštis" 1992 07 25 straipsnyje "Atgaunant ir perkant žemę" skelbia šio nutarimo vieną dalį ir aiskina, kad "savininkams, gyventojoje toje vietovėje, gražinama asmeninio naudojimo žemė...". Suprask, kitiems - ne. "Ukininko patarėjas" aprašo to paties nutarimo kitą dalį, pagal kurį: "Žemės skyrių, naudojami gyventojo asmeniniam ūkui... privačion nuosavybėn gražinami po 1992 m. rugpjūto 1 d. iš tų paskelbtų nuotrupų matome tik vieną bendrą 536 nutarimo numerį. Praėmę aškininkai, kaip tinka kamas. Tuo pačiu nutarimui Nr. 536 Vyriausybė jau leidžia gražintą žemę, neklinojama turta parduoti, perleisti, nuomoti. Tiktai minėti laikraštiai nepažymi, kokiu, kurio įstatymu remdamiesi, valdžios vyrai ryžosi šiek tiek atleisti pavadžius.

Ponai žurnalistai! Jeigu jau ryžote supažindinti skaitytojus, kaip kinta išleistų įstatymų nutarimų prasmę, malonėkite pažymeti, kuriuos būtent jau ūkinus (skelbtus) įstatymus keičia ir pildo jūsų aprašomieji. Be abejų, kaskart viso įstatymo ar nutarimo viso neskelbisi, tačiau paminėti, kuri straipsnį, iš koko, kurio įstatymu, nutarimo (data, numeris), manyčiau, skelbtą dar vėliau - 08.05.

Pradėjus kalba apie įstatymo tobulinimą ir papildymus, kyla nauji klausimai. Parlamento išleisti įstatymai gan aptakuos ir laikoniški. Bet Vyriausybės įstatymus aškinantys nutarimai - kaip norési, taip turési. Vadinamieji "pojstatyminių aktų" geria dovana užsiliskiems biurokratams. Atkreipkime dėmesį į Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. liepos 25 d. "Dėl Lietuvos Respubli-

kos žemės reformos įstatymo įsigaliojimo tvarkos" nutarimą Nr. 1-1608, kurio 3 punktas skelbia:

"Žinoti, kad Lietuvos Respublikos žemės ir civilinio k. normos žemės nuosavybės santykiam reguliuoti galioja ir taikomos tiek, kiek jos nepriestarauja šiam įstatymui."

Vadinasi, jei poįstatyminis nutarimas prieštarauja įstatymui, tai jis negali. Nedera pamiršti, jog dabar galiojanti "Ukininko Pagrindinio įstatymo" t.y. 1938 m. Konstitucijoje, 13 sk. 106 str. rašoma: "Įstatymai, kurie yra priešingi Konstitucijai, neturi galios". Juo labiau kad 51 paragrafas užtikrina - "Valstybė saugo nuosavybės teisę. Valstybė gali įstatymu nusavinti turta viedajam reikaliui už atlyginimą".

Kai kuriai konkretūs arvejais agrarinės reformos tarnybos turėtų patekti į aktyvių. Prisiminkime vieną pirmenybės žemės reformų darbų - preliminarinių žemės naudmenų projektų sudaryma. "Valstybinio žemėvarkos instituto" darbuotojai parengia planus pagal turto teisės įstatymo 12 ir 13 str. Žemės reformos įstatymo 13 str. ir turto privatizacijos įst. 7 str." Kai kurie minėtų straipsnių iš esmės pakelsti. Remiantis jais, sudaryti žemėvarkos preliminarinių projektų įtakos dieną, jau neplintavertiai ir tai pogi kestini. Taip pat kai kurie agrarinų tarnybos atsakymai, kad pagal preliminarinį projektą žemė "privatizuotina", yra jau netikslių ir pažeidžia įstatymus. Kaip čia dabar su tais projektais? Keisti ar nekreipti dėmesio? Tai dar viena galimybė "gražinti" - negražinti" ar atiduoti tiems, kurie arciau.

Panagrinėjus pačius pirmuosius įstatymus ir juos aškinančius nutarimus ir tolesnį jų tobulinimą - papildymus, pakeitimus, galima pabebeti gana vangia, bet aškią tendenciją pasiekti visiška žmogaus teisės atstatyma. Tikiuosi, jog tai puikiai suprantą ir įstatymu leidėjai, ir vykdotojai. Tai ar nebūtų paprasčiaus ir kur kas pigiau vienu ypač perkirsti sovietiniu palikimo "Gordijaus mazgą" ir paskelbti - FIAT RESTITUTIO. Ir nereikėtų taikytis su buvusių nomenklaturininkais ir jų nostalginių svaiciojimais bei dirbtinėmis pretenzijomis.

Ar bandė kās nors įsigilinti į šios dienos įstatymus, apibudinančius "nekilnojamą turta"? Tokios analizės, ivertinanti konkretų objektą, dar neteko nei girdėti, nei skaityti. Žemės, tėviškės - motinėlės,

neatgausi, jei nebūsi pasirenges jos dirbtį pagal kažkoki valdininko - specialisto tiksliai nustatytą planą.

Neduoždie, nesugebėsi - po metu įtavo tėviškėlė ne tavo, bus valstybės išpirkta. Ir kriterijumi vėl taraučiai tūs pats bolševikinis, neva mokslinis principas. Jau ne okupantu - savuju prievertą. Būsimojo ūkininko laulė egzaminatoriai ir kontroleriai iš visų sričių: agronomijos ir ekonomikos, finansų ir inventoriacijos bei teisės registracijos - tie patys "buve" apylankių valdininkai, tolli gražu dar ne visi norintys padėti ūkininkui tapti tikru plinavertu savininku. Kai buvo kolūkinė sistema, visi įstatymai, salgojantys ūkinę veiklą ir žmogaus santykius su valdžia bei aplinka, dėlėjė raistuose ir stalčiuose "ūkis pareikavimui". Buvo nuolatinu Damoklio kardu ūkui vadovavas ir prieinaminiems prie medžiaginių vertybų. Juk tuose įstatymuose viskas nusakyta, net kiek metų nuo plento gali būti gamoma karytė, kur galima sodinti medį ir kada turi teigti (gaves leidima) nukirsti. Be to, kaip laikytis įvairių komunikacijų ir įvangu eksploatacijos reikavimų. O ką jau kalbėti apie statybas, kurios negali būti savavalikos. Ir visa privalo būti surašyta, dokumentuota, suinventoriuota, apdrausta. Epidemiologinių bei svelkatos apsaugos nuostatų išri negalima pamiršti. O kiek dar kitų reikavimų ir salgygų, bendrų, ir specifinių, kaip sakymis, Kultūros paveldo nuorodos. Tai buvo priemonės tramdyti tiems, kurie "per daug mokėjo ar per mažai mokėjo". Be abejų, reikia suvokti tų visų įstatymų ir esmę, ir prasmę. Žinai ar nežinai, o įstatymą vykdys privalai. DURA LEX, SED LEX!

Dar ir dar kartą siūlau kiekvienam įvalsčiuje įsteigtį patarimų ir pagalbos tarnybą, kurį arlikū daugeliu formalų ūkininkų reikalu; įvairios dokumentacijos sudaryma, jos kopijavimai, notarinių tvirtinimai ir t.t. Be to, ši tarnyba galėtų bent tarpininkauti įvairiausius ūkininkavimo bei rūpbybos klausimais, šios dienos kalba šnekant - konsultuotu menedžmentu ir marketingo srityse.

Perženkime kuo greičiau tą baisų slenkstį iš vakardienos RYTOJUN ir padėkime, vienas kitam. Žinokime, kad valdžioje esantys žmonės privalo mums padėti išspresti visus klausimus, kurie dar neleidžia mums disponuoti savo nuosavybe. Valdžios vyrams nederėtų to pamiršti.

Andrius RONDOMANSKIS

Pasakoja Petras Puzinas-Briedis

1945 m. balandžio 5 d. Biržų miškuose įstojau į Girelės partizanų būrį ir turėjau slapyvardį - Briedis. Kartą iš šio būrio Aleksas Navickas neše žinias, ūpsalo būriui. As ir vaikinas iš Žadeikių kaimo buvome paskirti jų lydēti. Išjojome arkliais. Kol Aleksas atidavė žinias, mes ramiai laukėme sargyboje. Grįžtant namo mūs užpuolė sovietų kareivai ir abu man bendražygiai nušovė. As buvau persautas. Nušokes iš arklio šliaužiai į rugius, persižegnojau ir gulėjau, nes bėgti negalejau.

Gydžiaus pas Vydziniunę (Baratašiukų kaimė). Ten buvo du partizanų ligoninės bunkeriai. Per porą savaičių sustiprėjau (gydė felceris Zalaga iš Zilių kaimo) ir vėl grįžau į būrį. Vadas Dédė liepė mane į sargybą neskierti, kol visai pasvele. Jis buvo visų ten veikusiu būrių vyriausias vadas. Lietuvos karų aviacijos kapitonas (pavardės neprisimenu) iš Zilių kaimo. O mūsų Girelės būriui vadovavo Povilas Devaitis.

1945-ųjų vasarai baigiantis dažnėjant partizanų gaudynių. Netrukus buvo paskelbtas, kad partizanai nebūs baudžiami, jeigu išėję iš miško registrusuosis. Vadas Dédė pasakė: "Vyr, registruokites arba liksite kas kur, didelais būriais nebešsilaiķysime". 1945 m. rugpjūčio mėnesį as nuvažiau į Kupiškį ir prisiregistravau. Taip išskirste visas mūsų būrys. Namie mane émė labai persėkėti vietiniai stribai, teko slėptis. Apsistojau Panėvėžyje ir dirbau siaurojo geležinkelio atstotinėje.

Galintys papildyti informaciją apie minėtus partizanus ir įvykius rašykite "Tremtinio" redakcijai.

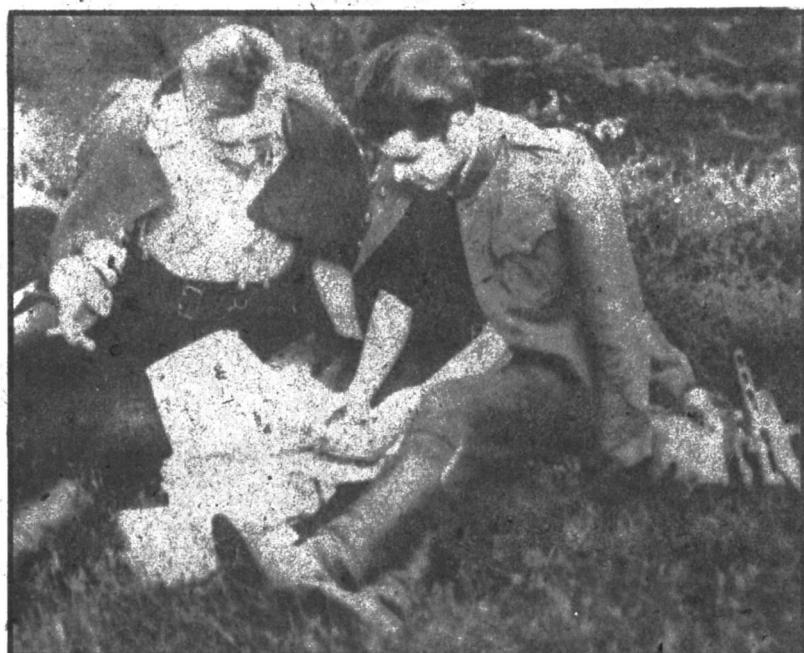




1992 m. rugpjūtis

TREMTINYS

3



"Pušies" ūsto darbuotojai: dešinėje - Antanas Pakalniškis-Žalgiris



Kestučio apyg. Dariaus raj. "Pušies" rinktinės kovotojai Žygaičių apyl. Iš kairės stovi antras rinktinės vadasis Pušis; guli pirmas iš kairės Bronius Armonas



Kestučio apyg. Dariaus raj. Antano Kontrimo-Paramos būrys, lankantis vadui. Pirmoje eil. pirmas iš kairės - Antanas Kontrimas-Parama; antroje eil. trečias iš kairės - Petras Balčinas-Pušis-Radvila



Petras Balčinas- Pušis-Radvila

(Pabaiga. Pradžia Nr. 15)

Antanas Jonušas-Vilkas sodiečiams sakė, kad Pušis žuvo susikovęs su stribetiliais, o kitas partizanas, Genys tvirtino, kad Vilkas jį nušovė ginčo metu. Antroji versija - tikresnė, nes daugiau liudininkų ją tvirtina. Pušis, norėdamas išsaugoti daugiau kovotojų gyvybių, įsakė Vilko būrių išskaidytį ir iškeltį į Klaipėdos kraštą. Manoma, kad dėl šito kilus nesutarimui Jonušas-Vilkas Petrą Balčiną ir nušovė. Mat norėjo pats vadovauti ir niekam neprikilausyti. O tikrosios tėlos nekas nežino, nes gyvų liudininkų nebéra.

1952 metai buvo sunkus, ypač vadams. Mirtinai sujūdėjęs, sužverejės priešas partizanus žiauriai persekioko.

Geriausi tėvynės sūnūs laistė savo krauju miestelių gatves, aikštės, miškus, o čekistų agentai nesnaudė, vadovavosi žūkiu "Skaidyk ir valdyk!"

1952 01 24 Rietavo apyl. Žadvainių miške žuvo Antano Kontrimo-Paramos būrys. Tu pačiu metu rugpjūčio 27 d., kaip jau minėta, sunaikintas štabas, o 30 d. žuvė Trimitas.

Žuvus narsiausiemis kariams, "pušies" rinktinė labai susilpnėjo. Vadas matė, kad reikia ieškoti išeities.

Vieni karių, ilgus metus persekioti, jau buvo pavargę, kiti, nusivylę - pasidavę kagebistų agentų skleidžiamiemis gandams ir šmeižtam. Nukentėjo geriausi ryšininkai.

Vadui P. Balčinui-Pušiai išvykus į vadų pasitarimą, A. Jonušo - Vilko būrio vyrai, prasilenkę su įsakymu, nužudė geriausią juos maitinus, padėjusi irenti bunkerius ryšininkai.

Sugrįžęs ir radęs tokį savaliavimą, vadas supratė, kad partizanai prarado gyventojų pasitikėjimą, todėl įsakė Vilko būrių išskirstyti ir iškelti į Klaipėdos kraštą, kur mažiaus buvo "valomi" miškai.

Vilkas pasipriešino. Jis buvo narsus karys, bet ne visada vertino bendrus siekius, norėjo veikti savarankiškai. Be to, agentai jo širdyje (dabar tai žinoma) buvo pasėjė nesantaikos sėklą.

Nors Vilkas sakė, kad Pušis žuvo susikovęs su stribais, bet partizanai

kalbėjo kitaip - kad Vilkas nušovė Pušį.

Kas pasėjo tą nesantaikos sėklą? Dabar aiškėja, kad tai padare saugumo agentė J. Š., kuri gyveno Veiviržėnuose ir Švėkšnoje, vertėsi spekuliacija. (Agentės vardas ir pavardė autorei žinoma.) Ji per Genę Gumuliauskaitę - Danutę ir jos giminės gaudavo žinių apie partizanus, jų ryšininkus, judėjimo kryptis.

Genė Gumuliauskaitė iš pradžių buvo ryšininkė, paskui, apie 1950-1951 m. išėjo į mišką, ištekėjo už Vaclovo Gailiaus-Trimito. Jos brolis išgirdė, kad ji buvo partizanas, bet netrukus žuvo.

J. Š. su Gumuliauskų šeima buvo seniai pažistama. Pamažu į tą juodą darbą įsitrukdė ir Gumuliauskaitė su savo šeima. Žuvus vyrui Trimitui (1952 09 30), ji tuočiau pabėgo iš miško ir apsigyveno pas J. Š. Matyt, jai iš anksto buvo garantuota laisvė, dokumentai ir kt.

Dabar pradeda išipainioti visas juodų, G. Gumuliauskaitės ir agentės J. Š. darbų kamuolys. Jos išdavė ir apjuodino svarbiausius Pušies ryšininkus. Patį vadą Pušį kažkokiu paslaptingu būdu pasalino. Surezgė intrigas, suvaldijo partizanus, o tada Vilkas nepaklusno vado. įsakymui keltis į saugesnes vietas.

Kai du kliūtėliai, trečias laimi. Žinoma, Vilkas nenorejo keltis į švietimą kraštą - pasipriešino įsakymui, o tada Pušis žuvo.

Agentė, suvaldijusi partizanus ir išrūpinusi G. Gumuliauskaitės laisvę, nebuv'o net areštuota. Kad iškėlė nejorta, išdavinėjo tik tuos, kurių asmeniškai nepažinojo, o tik ką nors apie juos buvo žinojusi ar girdėjusi. Pažystami ryšininkai visi liko gyvi. Mat dar reikėjo Vilko būrių "sutvarkyti".

Kai vadas ir jo ryšininkai tapo pašalinti (vieni areštuoti, kiti nužudyti), agentams veikti buvo daug lengviau: nei šuniui nesulojus sutvarkys ir likusius. Palengva agentė J. Š. iš G. Gumuliauskaitės pasakojimų sužinodavo, kur kieno giminės gyvena ir pan.

Netrukus prasibrovė į partizano Kazio Poškos-Granito šeimą. Kazys Poška priklausė Vilko būriui. O tas būrys nebuv'o pavyzdingas - pripažino tik ginklo ir smurto kovą.

J. Š. prikabino K. Poškos motiną ir seserį Anele ištaisyti partizanams "vaišės" pagal savo nurodymą, kitaip sakant, paspesti spastus, prigasdino: jeigu nori, kad sūnus būtų laisvas, kaip G. Gumuliauskaitė, turėsi ir tu viską padaryti kaip liepsiu.

I valės atėjo A. Jonušas-Vilkas, Tautkus-Genys, Venckus-Švitrunas ir K. Poška-Granitas. Tai įvyko 1954 m. birželio mėn. per šv. Antano atlaidus Judrėnuose. Vilkas kaip tik buvo Antanas. Gerai proga buvo ji pavaisinti. Valės įvyko Rietavo miškuose Plunkėnų km.

K. Poška apie spaudžiamus spastus žinojo, todėl buvo atsargus, o kiti trys po pirmos taurelės užmigo. Tayokus deginės negėrė, bet nuo malipto užmigo.

Atvažiavę NKVD kareiviai paėmė tik Vilką ir Genę. Švitrunas nežinėja kaip ir kieno buvo pasleptas po žievėm. Atrodė, kad jis buvo jau negyvas. Kareiviai jo negirdė. Po žievėm jis netrukus aptiko, kaimo žmonės nuėjo arklio, bet sugrįžę jau neberado. Kur jis dinga, niekas iki šiol nepasako. O K. Poška iš karto dinga.

Agentė su enkavedistais, matyt, buvo sutarusi iš anksto: kur bus paspesti spastai, kokią valandą, nes žmonės važiuodami iš atlaidų matė toje vietoje pirmyn ir atgal vieškeliu valkščiojančią susijaudinusią A. Poškutę. Ir tuojuo nuo Rietavo pasipylė kareivių mašinos.

Šitaip buvo likviduoti paskutiniai partizanai, veikę Rietavo, Judrėnų, Kvėdarnos, Veiviržėnų, Švėkšnos apylinkėse.

O paklus vado P. Balčinui įsikėlė į Kaipėdos kraštą Petras Oželis-Jaunutis ir Feliksas Urbonas, žuvę 1959 m. Šilutės raj.

Apie Pušies ir Vilko būrių žuvimą žinios gautos iš ryšininkų. Taip pat iš G. Gumuliauskaitės ir Anelės Poškutės - Granito sesers. Gal jos dar ne visai tikslios. Abi jos teigia, kad jas įpainiojo J. Š., su kuria, kaip matyt, ir dabar jos palaiko ryšius.

Ar visa tai gryna teisybė, surinkti pasakyti, bet aišku viena - agentė J. Š. tikrai buvo pasėjusi tarp partizanų nepasitikėjimo, nesantaikos sėklą, o dėl to visi partizanai buvo likviduoti: vieni vienaip, kiti kitaip.



IVYKIAI

JURBARKAS. Minint Jurbarko gimnazijos 70 metų jubilieju 1989 metais, pirmą kartą prūsė šimtmecio garsiai ištartas mokytojo Petro Paulaitis vadas.

Petras Paulaitis - jėgus rezistentas, Kęstučio būrio vadas, 30 metų praeidės Šilago sasvne, nusipelnės didžiausią visuomenės pagerbą, tačiau tarybinėje spaudoje buvo smerkiamas ir niekinamas. Po šio jubiliejaus praėjus daugiau kaip trętieji metams, t.y. 1992 m. rugpjūčio 16 dieną, Jurbarko tremtiniai ir politikaliniai surengė šį ižymaus kovotojo, mokytojo Petro Paulaitio paminejimą, ir jam buvo atidengta memorialinė lenta. Iškilmės prasidėjo Jurbarko bažnyčioje Šv. Mišioms, kurias atkojo AT deputatas, monsinj. A. Svarinskas. Po to jurbarkiečiai ir svečiai rinkosi prie pirmosios vid. mokyklos senojo pastato - Šilainio fligelio, kur dirbo ir vėliau slapsėsi mokytojas P. Paulaitis. Iškilmės vadovavo buvęs jo mokinys, Politinių kalinių ir tremtininių sajungos Jurbarko skyr. narys, rajono deputatas A. Kasiulis. Kalbėjo monsinj. A. Svarinskas, Tremtinų ir politikalinų chorą sugedėjo Lietuvos Mumna. Memorialinę lentą atidengė buvęs Kęstučio būrio partizanas V. Mickaitis. Partizaninių kovų ir Kęstučio būrio veiklos apžvalgą ir šios kovos reikšmę ženaitai bei Klaipėdos kraštui padarė istorikas J. Rekešius. Kalbėjo jo buvę mokiniai, bendražygiai, žmonės kartu kalėjė lageriuose. Prie atidengtos lentos padedamos gėles. Fligelje aplankytą nuotrauką parodėlė iš P. Paulaitio gyvenimo ir veiklos. Po to visi nuvyko į buvusių mokytojo Paulaitio gimtają sodybą (dabar statybinių medžiagų kombinatas). Cia, Kalnėnuose, pašventintas paminklinis alkmuo.

Jurbarkiečiai ir visi Lietuvos žmonės niekada nepamirštaus kovotojo už Lietuvos laisvę.

Noreikiškės

Genovalté DŽIAUGIENĖ

KVĒDARNA. Liepos 29 d. Sutkų miške buvo pagerbtai čia žuvę partizai, Ju artimieji atstatė kryžių "Žuvusiem už Lietuvos laisvę".

Kalbėjo Lietuvos politinių kalinių ir tremtininių sajungos Šilalės skyriaus pirminkinas K. Balčiūnas. Buvusi partizanų rėmėja ir rysininkė Sofija Surviliškienė paskaitė savo kurybos eiles, o šios tragedijos liudininkas, greta miško gyvenantis Jonas Jacikas papasakojo, kaip žuvo šie partizanai. Miškas buvo apsuptas milžiniškų rusų pajėgų, kova prasidėjo pavakare. Pirmas žuvo Kazimieras Beržinis. Susišaudymas vyko ir naktį. Buvo pukauta stribų ir kareivų. Rytą kova atsinaujino visu ūmarkumu. Tą dieną žuvo vienuolika partizanų. Keturių brolių partizanų Beržinių sesuo, gyvenanti Šilalėje, partizanų žuvimo vietoje pastatė kryžių, kuris primena čia įvykusią tragediją.

Kęstučis BALČIŪNAS

ROKIŠKIS. Rugpjūčio 1 d. Šaulių namuose įvyko tradicinis (ketvirtasis) Kazachstano lagerių politinių kalinių susitikimas.

Susitikimas vyko organizuotai ir šventiškai. Iškilminga eisenė su vėliavomis, lydiama krašto apsaugos kariu, iš Šaulių namų suėjo į bažnyčią, kur buvo aukojamos gedulingo šv. Mišios už visus nukankintus, žuvusius ir mirusius Kazachstano krašto politinius kalinius. Paskui visi rinkosi į kapines, prie paminklo 1944-1945 m. žuvusiem kovose už Lietuvos laisvę.

Zodži tarė šio susitikimo organizatorius, buvęs politinis kalnys A. Kamatauskas, laisvės kovų dalyvis Šniūolis, eilėraštį paideklamavo S. Jonušionienė.

Buvę aplankytai ir pagerbti neseniai mirusiu keturių politinių kalinių kapai. Susitikimas baigėsi Radviliškio Šaulių namuose prie pietų stalo. Gražiai pabendrauta, numatyti ateities veiklos uždaviniai.

Stasys JUŠKEVIČIUS

Eilės ir dainos padėjo kovoti

Pasakoja Kretingos gyventojas Jokūbas Bruzdeilinas.

Lemtingais 1938-1939 m. tarnaujančiu Lietuvos kariuomenėje liktiniu puskarininkiu. 1944 m. rudenį kagebiastai ir enkavedistai mane, kaip buvusi Lietuvos kariuomenės liktinį puskarininką, policijos tarnautoją, suėmė, ir po tardymu nuvarė į Lazdininkų kaimą (Kretingos raj.), uždarė užkininko P. Grabišo sodybos tvarte įrengtamą kaledėm.

Patyręs niekštingiausias patyčias, nepaprastą žiaurumą, iš Kretingos buvau nugabentas į Kareljos Medvezegorsko lagerį. Tai buvo mirties lageris. Nepakeičiamai sunkus darbas, bedas, šaltis, vėl patyčios. Žmonės krito kaip rudenį medžių lapai. Iš nusilpusių kalinių sudarė brigada, kuri kasdien sunirkdavo kalinių lavonius ir veždavo už lagerio vartų. Prie vartų kalinių lavonų laukdavo budelis enkavedistas. Jis su budelišku pasigardžiamu durtuvu subadydavo lavonų krūtinę arba kirvių perkirsda. Blauzdas, kad pribaitgas kankinys kartais "neišdrįst" pabėgti. Mano jėgos silpo. Bet kokia kaina ryzaus bėgti. Pavysko. Slaptai parvykau į Kretingą. Istoju į Palangos partizanų būrį, tapau partizanu. Taip metas kovojo ne tik ginklu, bet kolektivai kūrėme partizanų dainas, eilėmis šaukėme lietuvių tautą į kovą. Dažniausiai eilės liečiai po mūšių su enkavedistais ir stribais. Sių dainų ir eilių bendarautoris buvau ir aš. Savo posmuisių smerkėme į tautos išdavikus. Tai stiprino mūsų dvasią ir padėjo išverti.

Netrukus vėl patekau į kagebiustų nagus. Po žiauriu tardymu, kankinimų 1949 m. nuteistė mane 25-eriems metams laisvės atėmimo ir 5-eriems tremties. Po teismo beveik metus išbuvau Vilniaus persiuntimo punkte. Enkavedistai rinko jaunus, stiprus virus darbams į vario rūdynus. Enkavedistams atėjus rinktai kalinių į etapą, visi kaliniai sustoję giedodavo

Lietuvos himna, pojo - giesmę "Marija, Marija..." ir "Draugystės himną". Matyt, tenorėdami sukelti triukšmą, budeliai kantriai kentėdavo ir mums to nedrausdavo.

Vėlyva, šalta 1949 m. rudenį, po ilgos, varginčios kelionės, vagonuose, atvežė mane į Kazachstaną liūdnai pagarsėjusius Džezkazgano vario rūdynus. Cia turėjau pamiršti savo varda, ir pavardę. Paženklinio mane kaip darbo gyvulį numeriu SC-719. Taip ir buvau vadinamas, kol kalėjau ūmarku.

Mirus "tautų tėvui", kaliniai laukė permanentų. 1954 m. lageriuose kilo sukilimo bangos, pasiekusios ir mus. 40 parų kaliniai néjo į darbą, neveikė vario kasyklos. Gredimame lageryje vieną sekmodienio ryčą tankai pradėjo puolima: išvertė tvora, važiavo žemunių stogais, viska pakelyje traiskė. Lagerių teritorija liko aplaistytą žmonių krauju, metesi kalinių kūnai ištasytomis žarnomis. Tada iškasė gilią duobę ir čia suvertė tuos sudarkytus žmonių kūnus. Taip enkavedistai kraujai paskandino kalinių suklidimą. Likę gyvi kaliniai pradėjo dirbti. Bet vis dėlto valdžia, matyt, sukilimo išsigando. Atvyko iš Maskvos komisija, emė peržiūrieti bylas. Vieną kitą paleido į laisvę. Man, kaip buvusių partizanui, tik bausmę sumažino 10 metų.

1958 m. išėjau į laisvę, tačiau į

Tėvynę grįžti neleido. Rūdyne kaip tremties dirbau laisvai sandomu darbininku. 1961 m. baigėsi mano tremties laikas. Enkavedistai priversti pasirasyti, jog į Lietuvą negrįšti. Tačiau Lietuvoje laukianti žmonės, Tėvynės ilgesys buvo stipresnis už baime. Grįzau į Kretingą savavaliiškai. Tuometinė Kretingos rajono valdžia reikalavo, kad grįžtų atgal, atseit politinių kalinių į ūmėdžiai. Ilgainiui tas kildės įveikiau.

Jokūbo Bruzdeilino prisiminimus užraše Vytautas RIMGAILA

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,
lit. redaktore Danute BARTULIENĖ,
techninė redaktore Birute OKSAITĖ

1992 m. rugpjūčio 26 d. Nr. 16(73). SL 289.
Kaina su akciju 2 rub. Prenumeratoriams 50 kop.
Mūsų adresas: 3000 Kaunas; Donelaičio 70^o, tel. 209530

ATSILIEPKITE!



Nuotraukoje "Žaibo" būrio partizanai. Iš kairės: Stasys BAREIKA - Krienas, žuvęs 1949 m., Vince ADOMONYTĖ-BAREIKIENĖ, žuvusi 1951 m., kiti partizanai nežinomi. Žinių apie savo seserį laukia Juozas ADOMONIS, Traupio km., Anykščių raj. Ka nors žinanciu apie nuotraukoje esantius partizanus prašome rašyti "Tremtinio" redakcijai.

1948 m. lapkričio 8 d. Montsvilių km. žuvo trys "Dainavos" apygardos įstaigų partizanai: JURININKAS, LINAS (slapyvardžiai) ir Antanas IVANAUSKAS-Sturmas. Jų palaiškai buvo nuvežti į Varėnos raj. saugumą (II Varėnoje) ir numesti alkstejė. Gal kas nors žinote užkasimo vieta, ir galbūt turite bent vieną Alytaus-Vilniaus partizaninę nuotrauką. Žinių ir nuotraukos laukia Algirdas SINKEVIČIUS, Karoliniškių 42-7, Vilnius, tel. 415856.

Jonas ŠALKAUSKAS buvo nukankintas 1945 m. Lukiškių kalėjime. Manoma, kad kaičioje Permesi art. Usoliųjų lag. Ka nors žinanciu apie jo likimą išsko Zigmantas PETRAUSKAS, A. Ramanausko-Vanago 4-35, Kaunas, tel. 718864.

Juozas KAZAKEVIC, Juozo, gyveno Trakų raj. Guobų km. Dirbo Vilniaus geležinkelio stoties pagalbiniu darbininku. 1941 m. prasidėjus karui, jis dingė į ūmėdžiai. Manoma, kad vojėdai išvežė darbamus. Galbūt kas nors žinote apie jo likimą? Žinių laukia Elyte MILKEVICIENĖ, Mikelė 42-11, 4120 Ukmergė.

Jurgis PETRAUSKAS, Kazio, g. 1923 m. Gyveno Kaune apskr. Panemunės valsč. Šilėnų ar Laušėnų km. Apie 1948 m. suimtas Kaune. Manoma, kad kaičioje Permesi art. Usoliųjų lag. Ka nors žinanciu apie jo likimą išsko Zigmantas PETRAUSKAS, A. Ramanausko-Vanago 4-35, Kaunas, tel. 718864.

Prikelkime atminti!

Jonavos rajone sudaryta komisija dėl rezistentų ir kitų asmenų, nužudytių per okupacijos režimo metus, palaišų perdėliimo. Tačiau iki šiol nepasiseke išaiškinti tikslios ju užkasimo vietas prie Neries. Kaskart sunikiai darosi atgavinti atmintį. Reičiau gyvenimo negandu, iškankintu liudininkų - bendražygiu. O gyvi liudininkai - egzekucių vykdymo.

Paskutiniai Jonavos raj. žuvę partizanai prie Neries užkasti 1955 m.

Tačiau tikimės, kad yra žmonių, praėjusiu tą kančią kelią, išsaugoju si nuotraukų ar kitų reliktų.

Neseniai giminėje svedeives Bronius Zinkus, karo metais pasitraukęs ir apsigyvenę Anglijoje, aplankė savo brolių užkasimo vietas. Ūkininko, kad Jonavos rajono komisija ketina pastatyti paminklą žuvusiu už Lietuvos laisvę ir pakastų Neries pakrantėje atminkimui, jis paaukojo 10 svarų sterlingų. Tai pirmoji aukta.

Tikimes, kad atsilieps buvę būrio kovotojai, ryšininkai ar remėjai, suteikia komitetui žinių, pasiūlymų. Laikime žinių adresu: V. Gabužienė, Vytauto 4-1, Jonava.

O galintiemis paaukoti rezistentų aukų perkėlimui ir paminklui nurodomė savo sąskaitą: Nr. 142533 Žemės ūkio banko Jonavos skyriuje.

Jonava

Veronika GABUŽIENĖ

SKELBIMAI

Prašome paliudyti apie šiuos rezistentijos dalyvius, norintiems gauti rezistentijos dalyvio palymą: Albertas Budnikas, veikės Kaune; Janina Ona Starkevičiūtė-Grabišauskienė, veikė Marjalampėje; Juozas Luknelis, veikės Marijampolės raj.; Stanislovas Galinis, Aleksandras Grisiūnas, Ona Vasiliauskaitė-Krasauskienė, Kazimiera Vasiliauskaitė, veikė Kaisiadorys raj.; Brode Poskanė, Brone Adukauskaitė-Samutienė, Kazys Philipas, Jonas Bagdonas, veikė Radviliškio raj.; Karys Strazdas, veikė Anykščių raj.; Pranas Jakimoniškis, Ona Jakimonytė-Viliūnienė, veikė Alytaus raj.; Vincas Janavičius, veikės Akmenės raj.; Povilas Simaičius, Liudvikas Stukelis, veikė Panevėžio raj.

Atsiliepimus prašome siūlti LPKTS tarybai, Donelaičio 70b, 3000 Kaunas.

Primename, kad visi dokumentai rezistentijos dalyvio pažymai gauti siūltami LPKTS skyriui, kur dalyvauja rezistentijos veikloje.

DEKOJAME

P. Jonui Zokui iš Anglijos, p. Romui Gedrai, p. Kęstučiui Česonui, Andros laukų 'kuopai iš LAV, p. Alfonsui Koršului iš Kanados, UAB "Vario", p. Zofijai Matiukieni, p. M. Žinuviene, p. V. Dovudonui iš Kauno, p. Anastasijai Vilniusvietinei iš Panevėžio, p. pinigines ankas.

UŽJAUCIAME

Mirus buv. politinei kalinei, "Taurė" apygardos ryšiainikai Mortai LINKAITEI, nuoširdžiai užjauciamo vėlinės artimuosius

LPKTS taryba

Nuoširdžiai užjauciamo Virginiją Skučaitę, jos tėvelui mirus.

LPKTS taryba

Redaktorė: Juozas ENČERIS, Algirdas MARKŪNAS, Natallja PUPEIKIENĖ, Dalia KUODYTĖ, Alfredas SMAILYS

Pokario pragare

AS - Bronės ir Jono Meškauskienės dukra. Mano tėvas buvo 1918 m. savanoris (kilo iš Sakių apskrities, Rudšių kaimo). Gyveno Kaune.

1948 m. pradėjau dirbti pradinėje mokykloje Kudirkos Naumiestyje mokytoja. 1948 m. sausio 13 d. mane pakvietė tardytojas Karmaliūginas į NKVD pastatą... Išlaikė 5 dienas vanagenyje, tardė. Buvo kaltinama, kad partizanui Jonui Bendoraiciui perduodavau žinių apie stribilių įudejimą ir jų skaičių. O 1947 m. gruodžio 24 d. Rudšiuse partizanui įdavau nušautu, nukankintu, išninkintu partizanu nuotraukas, kurias dar anksčiau buvo slapčia paėmusi iš Karmaliūginio.

Vieną šaltą ryta mane surišta imėti į sunkvečių. Atbėgė mano klasės vaikai svaidė į sunkvečių duonos, lašinių, bei apūnkui apsėdė durtuvais ginkluoti sargybinių viską išmetė ant grindinio. Manė surišta nugabeno į Sakių kalėjimą, kuris (taip pat ir šaltas karo kamerų kameras) ir dabar tebestovi. Čia neligai mane tardė. Vienu vakarą išgirstu: "S veštiams". Vėl imėti į sunkvečių surištą mane ir dar vieną mergaitę (pavardė neprisimenes). Ant nugaros įmesta į kėbulą matai tik, kaip bėga nūrėti šliemos padangė.

Stateig išgirstu šūvius ir ginklų žvanges. Mūsų mašiną enkavedistai palieka